

Bacheloroppgave

Barnesamtaler i undersøkelsesfasen

Metodisk og formålstyrte barnesamtaler.

Ida Johanne Ringdal og Thea Helen Eimhjellen

Sosialt arbeid, barnevernspedagog

SABVP235

2022

HØGSKULEN
I VOLDA

Egenerklæring

Denne oppgaven er vårt eget og selvstendig arbeid. Den gjør ikke bruk av andre sitt arbeid uten at det er oppgitt, den gir ikke bruk av tekst fra eget arbeid uten at det er oppgitt, og kilder som er brukt er ført inn i både tekst og kildeliste i på en måte som gjør at vi ikke vil få en ”ufortjent rennomegevinst”. Den har heller ikke vært brukt som eksamenssvar eller arbeidskrav tidligere.

Vi vet at oppgaven vil bli elektronisk kontrollert for plagiat og at alvorlige brudd med “god sitatskikk” blir behandlet som fusk jf. UH-loven § 4-7 & § 4-8, 3. Ledd.

I arbeidet med oppgaven er personopplysninger behandlet i samsvar med retningslinjene som er å finne i Canvas. Oppgaven inneholder ikke opplysninger som kan ledes tilbake til enkeltpersoner ut over det som dem har godtatt gjennom samtykke eller som er offentlig kjent.

Vi gir Høgskulen i Volda rett til å publisere oppgaven vederlagsfritt i elektronisk form.

Sammendrag

Gjennom 1 år får barneverntjenesten mange tusen bekymringsmeldinger som går til undersøkelse (Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet, 2021). Barneverntjenesten er pliktig til å undersøke forholdene omkring bekymringsmeldingen (Barnevernloven, 1992, §4-3). Barnet bør ha en sentral rolle gjennom undersøkelsen. For at barnet skal bli sett, hørt og lyttet til, må kontaktpersoner i barneverntjenesten utføre samtaler med barnet. Gjennom en kvalitativ studie har vi satt søkelys på *hvordan kan kontaktpersonen i barnevernet oppnå gode barnesamtaler i undersøkelsesfasen?*

For å undersøke dette foretok vi fire individuelle dybdeintervju med kontaktpersoner som arbeider i undersøkelsesfasen. Erfaringene de fortalte oss om, ga oss kunnskap om hvordan barnesamtaler utføres i undersøkelsesfasen. Sentrale funn er at kontaktpersonene har en egen kontaktetableringsfase, og anvender aktiviseringsmateriell, tankelesing og triangulerte samtaler. Funnene vektlegger at kontaktpersonen bør ha en nysgjerrig og anerkjennende holdning ved samtalene.

Ved siden av å opptre anerkjennende og nysgjerrig, viser kontaktetableringsfasen seg å være er sentral. Disse momentene viser seg imidlertid som særlig utfordrende å gjennomføre ved mangel på tid. Det å gi tilstrekkelig og forståelig informasjon viser seg å være viktig for å trygge barnet. Kontaktpersonen kan triangulere inn barnets omsorgsgivere for å øke sannsynligheten for at barnet forstår informasjonen. I undersøkende samtaler kan anvendelse av aktiviseringsmateriell være nyttig, både for å trygge barnet, men også for å utvide dets uttrykksmulighet. Vi diskuterer også hvorvidt tankelesing kan fungere som anerkjennende eller begrensende for barnet.

Oppgaven belyser viktigheten av at samtalene har tydelige formål, og at metodene kontaktpersonen anvender bør være tett knyttet til dette. Tilstrekkelig og tilpasset informasjon øker barnets forståelse av situasjonen og gjør det tryggere. At barnet er trygg er en av forutsetningene for gode samtaler. I starten av arbeidet kan en kontaktetableringsfase være nyttig. Aktiviseringsmateriell kan fungere positivt på både barnets mulighet til å kunne uttrykke seg fritt og dets trygghet i samtalsituasjonen. Tankelesing var er en metode som kan bidra positivt i kommunikasjonen, men det kan også virke hemmende.

Abstract

The child welfare service receives several thousand messages of concerns yearly for examination (Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet, 2021). Furthermore, they are also obligated to examine the environment surrounding these concerns (Barnevernloven, 1992, §4-3). The child should have a central role during the examination. In order for the child to be seen and heard, points of contact within the child welfare service must conduct conversations with the child. Through a qualitative study, we have focused on how the point of contact in the child welfare service can achieve good conversations with the children during the examination phase.

To pursue this question further, four individual depth interviews were conducted with people working as points of contact in the examination phase. The experiences they shared gave us knowledge of how children conversations are conducted during this phase. Main findings indicate that the points of contact have their own procedure of contact establishment, utilizing activity methods, mind reading and triangulated conversations. The findings substantiates the fact that the point of contact should have a curious and appreciative attitude during the conversations.

Alongside acting appreciative and curious, the contact establishment phase proves to be central. These factors does appear challenging to perform though, mainly due to lack of time available. Giving sufficient and understandable information shows to be important for the child to feel safer. In order to raise the probability for the child to understand the information, the point of contact can include the child's caretakers. During examination conversations, utilization of activity methods can be useful, both for ensuring that the child feel and safer and expand its expression opportunities. We will also discuss to which extent mind reading could act as appreciative or limiting for the child.

The thesis highlights the importance of the fact that the conversations have concrete purposes, and that the methods in which the points of contact utilizes must be closely related to this. Sufficient and adapted information increases the child's understanding of the situation, along with the feeling of safety. The child's safety is one of the main prerequisites for good conversations. A contact establishment phase can be useful in the beginning of the process. Activity methods can have a positive influence on the child's possibility to express itself freely

while feeling safe in the conversation. Mind reading is a method that can contribute in the communication, but it could also act inhibitory.

Forord

I denne oppgaven har vi forsøkt å finne mer kunnskap om hvordan man som kontaktperson i barneverntjenesten kan utføre barnesamtaler på gode måter. Dette har vært en spennende og lærerik prosess. I tillegg til å ha fått mer kunnskap om feltet, har vi også blitt bedre kjent med hverandre. Vi har jobbet jevnt og trutt med denne oppgaven, og har hatt et godt samarbeid.

Vi vil takke informantene fra barneverntjenestene for å ha meldt seg frivillig til å gi sitt bidrag til oppgaven. Dere ga oss et utvidet perspektiv på barnesamtalen. Vi vil også takke Anne Cecilie Johnsen for korrekturlesning, Roar Stokken for uformell veiledning i gangene ved Høgskulen og ikke minst veileder Hilde Langlo. Takk!

Vi vil også takke for tre fine år ved Høgskulen i Volda. Det har vært oppturer og nedturer under studiet. Takket være fine medstudenter og gode lærere, sitter vi igjen med mer kunnskap og erfaring.

Innholdsfortegnelse

Egenerklæring	II
Sammendrag	III
Abstract.....	IV
Forord.....	VI
1. Innledning	1
<i>1.1 Avgrensning</i>	2
<i>1.2 Problemstilling og forskningsspørsmål</i>	2
2. Kunnskapsgrunnlag.....	4
<i>2.1 Bakgrunn</i>	4
<i>2.2 Teori</i>	6
2.2.1 Den “gode” samtalen	6
2.2.2 Ulike samtaleformål for samtaler med barn.....	7
<i>2.3 Forskning på feltet</i>	10
2.3.1 Kontaktetablering.....	10
2.3.2 Informasjon og undersøkelse	11
3. Metode.....	14
<i>3.1 Utvalg</i>	14
<i>3.2 Intervju</i>	14
<i>3.3 Analyse</i>	15
<i>3.4 Etikk</i>	15
<i>3.5 Kvalitet</i>	16
4. Funn.....	18
<i>4.1 Kontaktetablering</i>	18
<i>4.2 Informasjon</i>	20
<i>4.3 Undersøkende</i>	21
5. Diskusjon	24
<i>5.1 Hvordan kan kontaktpersonen etablere kontakt med barnet?</i>	24
<i>5.2 Hvordan kan kontaktpersonen legge til rette for informasjonsgivende barnesamtale?</i>	26
<i>5.3 Hvordan kan kontaktpersonen legge til rette for undersøkende barnesamtale?</i>	27
6. Konklusjon.....	30
7. Kilder	32
VEDLEGG 1.....	35

1. Innledning

Flere teoretikere peker på at det å ha samtale med barn har blitt assosiert med å være vanskelig (Aadnesen, Hærem & Delås, 2014, s.134; Øvreeide, 2018, s.13). Barnevernspedagoger som arbeider i undersøkelse ved barneverntjenesten, er en av de profesjonsutøverne som gjennomfører samtaler med barn. Ettersom mange av barna som kommer i kontakt med barnevernet er i en vanskelig livssituasjon, er det viktig at den profesjonelle har kompetanse til å utføre disse barnesamtalene (Øvreeide, 2018, s. 161). Øvreeide (2018, s.168) peker på to hovedformål kontaktpersoner kan ha ved barnesamtaler; informasjonsgivende og bearbeidende samtaler på den ene siden, og undersøkende samtaler på den andre. Under disse to hovedformålene kommer undergrupper. Nasjonal kunnskapssenter om vold og traumatisk stress (2007, s.3) påpeker at barnesamtaler er komplekse og at de ulike formålene i praksis kan bli kombinert i samme samtale. Dette vil si at kontaktpersonen både kan ha undersøkende og informasjonsgivende i samme barnesamtale.

Litteraturen på feltet gir kunnskap om at barneverntjenesten skal ha samtale med barn. Derimot er det ikke lovgitt eller fastsatt nasjonale rammer for hvordan samtalene skal foregå, samt hvor mange eller når samtalene skal gjennomføres. Ved at det ikke er noen fastsatte retningslinjer for hvordan man kan ha samtaler med barn, kan dette medføre at kontaktpersonen ikke har et bevisst faglig formål for samtalen. Samtidig har kontaktpersonen her et stort rom til å kunne utøve skjønn. Øvreeide (2018, s.161) vektlegger at formålet for samtalen skal fungere som retningsgivende for den metoden kontaktpersonen tar i bruk. Dette er blant annet for at barnet skal ha forutsigbarhet og trygghet, og ikke minst for å sørge for at en arbeider etter barneverntjenestens lovpålagte føring. På bakgrunn av denne informasjonen undersøker oppgaven erfaringer fire kontaktpersoner har med barnesamtaler i undersøkelsesfasen.

Barneverntjenesten skal sikre at barn ikke lever under skadelige forhold og får den nødvendige omsorgen og hjelpen de trenger til rett tid (Barnevernloven, 1992, §1-1) . I 2020 fikk barneverntjenesten inn 56 802 bekymringsmeldinger på barn i alderen 0 - 17 år (Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet, 2021). Av de bekymringsmeldingene som kom inn, var det 45 502 som ble videresendt til undersøkelse. Når barneverntjenesten vurderer bekymringsmeldinger til videre undersøkelse jfr. bvl 4-3 (Barnevernloven, 1992, § 4-3), skal

de blant annet innhente informasjon. Som en del av å innhente informasjon, skal kontaktpersonen ha minst en samtale med barnet.

Graven (2020) henviser til en studie, som kommer frem til at kontaktpersoner kun har barnesamtaler med 4 av 10 i undersøkelsesfasen. Barn som er i samtaler med barneverntjenesten kan komme i eller er i en vanskelig livssituasjon, mange er altså i krise. Det at de profesjonelle i barneverntjenesten gjerne har et mål med samtalen, kombinert med at barnet kan befinne seg i krise, vekker spørsmålet om hvorvidt den profesjonelle kan ivareta to hensyn samtidig. Den profesjonelle må kunne støtte et barn i krise, og på samme tid få informasjonen en trenger for å gjøre vurderinger. Kontaktpersonen kommer til å stå overfor utfordringen som mange voksne synes er vanskelig, nemlig det å ha samtaler med barn i vanskelige livssituasjoner (Øvreeide, 2018, s.13).

1.1 Avgrensning

Vi benytter begrepet *kontaktperson* om individer som arbeider i barneverntjenesten. Denne oppgaven undersøker kontaktpersonenes samtaler med barn i undersøkelsesfasen. Undersøkende samtaler kan gå over til å bli avdekkende samtaler. Denne type samtale er ikke et fokus i oppgaven. Vi utelater også å belyse hvordan kontaktpersoner kan gjennomføre bearbeidende samtaler. Dette fordi bearbeidende samtaler er samtaler som bør gjennomføres sammen med en voksen barnet er trygg på, og vil ha langvarig kontakt med. (Øvreeide, 2018, s.183).

1.2 Problemstilling og forskningsspørsmål

I lys av denne problemforståelsen, er det nyttig å utarbeide kunnskap om hvordan kontaktpersoner i barneverntjenesten kan gjennomføre gode barnesamtaler.

Problemstillingen er derfor:

Hvordan kan kontaktpersonen i barnevernet oppnå gode barnesamtaler i undersøkelsesfasen?

For å kunne besvare problemstillingen, er den delt opp i tre forskningsspørsmål. Uten å bli kjent med barnet, vil det være vanskelig å vite hva barnets perspektiv på saken er. For å kunne avgjøre hva barnets beste er, kan det derfor ses som en forutsetning at en har etablert en relasjon. Derfor er det nyttig å vite: *Hvordan kan kontaktpersonen etablere kontakt med barnet?*

Det er forankret i barnevernloven (Barnevernloven, 1992, §1-6 ledd 1, andre setning) at kontaktpersoner er pliktige til å gi barnet tilstrekkelig og tilpasset informasjon under saksbehandlingen. Vi lurer derfor på: *Hvordan kan kontaktpersonen legge til rette for informasjonsgivende barnesamtaler?*

I undersøkelsesfasen er det viktig at kontaktpersonen har nok informasjon om saken, til å kunne gjøre gode vurderinger. En del av informasjonsinnhentingene består av å ha samtale med barnet. Derfor er det sentralt å finne ut hvordan samtalene kan tilrettelegges slik at barnet kan uttale seg fritt. Det tredje forskningsspørsmålet er derfor: *Hvordan kan kontaktpersonen legge til rette for undersøkende barnesamtaler?*

2. Kunnskapsgrunnlag

2.1 Bakgrunn

Ettersom vi undersøker hva som er gode samtaler med barn, er det nødvendig å se på rammene for arbeidet. Dette innebærer barneverntjenesten sin struktur, føringer og mandat. Vi inkluderer også etiske retningslinjer for sosialarbeidere, og barns rettigheter under saksbehandling.

Krogh Læret og Skivenes (2016, s36) viser til at barneverntjenesten ikke kan utføre mandatet, dersom det ikke er forankret i lovverket. Den kommunale barneverntjenesten er regulert av lov om barneverntjenester (Barnevernloven, 1992) lov om behandlingsmåten i forvaltningssaker (Forvaltningsloven, 1967), samt både grunnloven (Kongeriket Norges grunnlov, 1814) og FNs barnekonvensjon (Forente nasjoner, 2006). For at kontaktpersonen skal kunne ha barnesamtaler, må det ha kommet inn en bekymringsmelding. Om det foreligger reell bekymring går meldingen videre til undersøkelse jfr. § 4-3 (Barnevernloven, 1992, §4-3). En undersøkelse har en frist på 3 måneder, men kan utvides til 6 mnd (Barnevernloven, 1992, § 6-9). Barneverntjenesten gjør deretter vedtak om enten henleggelse eller tiltak (Rød & Heggdalsvik, 2016, s.78). Det er viktig å påpeke at undersøkelsen skal gjennomføres slik at det blir gjort minst mulig skade se (Barnevernloven, 1992, § 4-3 andre ledd, første setning). Barneverntjenesten kan kreve å gjennomføre samtale med barnet alene (Barnevernloven, 1992, bvl § 4-3 ledd 5, første setning).

Som nevnt tidligere er det ingen krav til hvor mange, når eller hvor man skal ha samtaler med barnet. Derimot påpekes det i barnevernloven (1992, § 1-6, første setning) at barn skal få medvirke i sin egen sak: “Alle barn som er i stand til å danne seg egne synspunkter, har rett til å medvirke i alle forhold som vedrører barnet (..)”. Medvirkning kan for eksempel sikres gjennom barnesamtaler. Samtidig skal kontaktpersonen tenke på barnets beste i undersøkelsen (Barnevernloven, 1992, § 4-1). Barnets beste er også en grunnlovsfestet rettighet (Grunnloven, 1814, §104), og nedfelt i FNs barnekonvensjon artikkel 3 og 12 (Forente nasjoner, 2006,). Barn som er 7 år og yngre som er aldersadekvat, har i tillegg andre rettigheter under saksbehandlingen (Barnevernloven, 1992, §6-3). Barnet skal bli hørt, informeres og gis mulighet til å kunne uttale seg om saken, før det tas en beslutning (Rød & Heggdalsvik, 2016,

s.80). Vi kan undre oss om man kan sikre barnets beste eller medvirkning uten å snakke med barnet. Strandbu og Vis (2016, s.147) påpeker at barnet får flere rettigheter, jo eldre det blir.

Barneverntjenesten skal arbeide etter de grunnleggende prinsippene; *det biologiske prinsipp, minst mulig inngrep og barnets beste*. Kort fortalt omhandler det biologiske prinsippet at kontaktpersonen skal ha fokus på å arbeide i hjemmemiljøet så langt som det er mulig (Skaale Havnen, 2016, s.169). Minst mulig inngrep kan forklares ved at undersøkelsene ikke skal gjøres mer inngripende enn det som er nødvendig (Skaale Havnen, 2016, s.170). Barnets beste er som nevnt ovenfor, også en viktig del av arbeidet. Dette kan i korte trekk forklares som at barns interesser skal være sentralt og prioriteres i avgjørelser (Barnevernloven, 1992, §1-4). Kontaktpersonen må altså forholde seg til disse prinsippene i arbeidet.

De politiske føringene blir satt av barne og familiedepartementet. Under departementet ligger barne-, ungdoms og familiedirektoratet. Dette er det statlige fagorganet som regulerer både det statlige og kommunale barnevernet (Bufdir, 2022). På vegne av staten leverer bufetat familievern og barneverntjenester i sine regioner (Læret & Skivenes, 2016, s36). Et eksempel på bufetat sine tjenester kan være at de assisterer det kommunale barnevernet med å finne riktig tiltak utenfor hjemmet (Bufdir, 2022). Den kommunale barneverntjenesten har ansvaret for alle barna som oppholder seg i kommunen (Bufdir, 2022). Dette innebærer å gi den hjelpen barnet eller familien trenger (Bufdir, 2022). De kommunale barneverntjenestene har en felles organisasjonsstruktur. De består av én barnevernleder, fagledere og kontaktpersoner.

De fire kontaktpersonene som er intervjuet for oppgaven arbeider i interkommunale barneverntjenester. Dette vil si at det er flere kommuner som samarbeider om én barneverntjeneste (Bufdir, 2022). Barneverntjenestene er organisert etter to ulike modeller; spesialist- og generalistmodellen (KS, 2018). Tjenestene som er organisert etter spesialistmodellen har ulike team som arbeider i bestemte faser, som for eksempel undersøkelsesteam og tiltaksteam. Etter generalistmodellen har barneverntjenestene en oppbygning der kontaktpersonene i større grad følger sakene fra A til Å (KS, 2018). En av informantene arbeidet etter generalistmodellen, mens de tre andre arbeidet etter spesialistmodellen. Det er altså noe ulikhet mellom rammene for arbeidet til de ulike informantene.

Som kontaktperson i barnevernet, skal man arbeide etter det yrkesetiske grunnlagsdokumentet (Fellesorganisasjonen, s.3). Dokumentet setter søkelys på at man må ha bevissthet rundt motiver, holdninger og verdier, i tillegg til makten man har i relasjon til klienter (Fellesorganisasjonen, s.8-9). Som barnevernsarbeider vil det altså være en asymmetri i relasjonen til barn. Dette må kontaktpersonen være bevisst over i barnesamtaler.

Vi har nå fått en oversikt over rammer for arbeidet til kontaktpersonen. Oversikten utgjør noen av de viktigste elementene som kontaktpersonen må ta hensyn til i gjennomførelse av barnesamtaler. Det må tas hensyn til barnets rettigheter under saksbehandling, barnevernets mandat og hvordan tjenesten er strukturert. Vi må ta hensyn til at informantene arbeider etter ulike modeller videre i oppgaven.

2.2 Teori

For å si noe om hva som er en god barnesamtale, vurderer vi det i stor grad opp mot Øvreeides bok om barnesamtaler (2018). Han gir en grundig framstilling for hvordan fagfolk kan møte barn som befinner seg i vanskelige livssituasjoner. For å ha et bredere fundament, baserer vi oss også på andre teoretikers framstillinger av samtaler med barn i vanskelige livssituasjoner, samt systemisk perspektiv på samtalemotodikk.

2.2.1 Den “gode” samtalen

For å finne ut hvordan kontaktpersoner som arbeider i undersøkelsesfasen i barneverntjenesten kan utføre gode barnesamtaler, er det nødvendig å komme nærmere en definisjon på hva en “god” samtale i denne settingen er. Vi legger til grunn to definisjoner, eller innholdsbeskrivelser for “den gode samtalen”. Jensen (2016, s.65) legger fram to betingelser for den gode samtalen, ut ifra et systemisk perspektiv, nemlig; *anerkjennelse* og *nysgjerrighet*. Ruud (2021) beskriver også disse betingelsene som sentrale gjennom boken sin. Øvreeide (2018, s.17-18) framhever dialogisk samtale som grunnmodellen som bør fungere som målsetning for samtaler med barn. Han vektlegger også balansegangen mellom det relasjonelle og det tematiske er viktig å ha en bevissthet rundt.

Dialogiske samtaler gir barnet mulighet til å kunne uttrykke seg om sine tanker og erfaringer, gjennom å støtte opp under dets egen motivasjon (Øvreeide, 2018, s.17). Øvreeide (2018, s.17) legger vekt på at barnet bør gis deltakerstatus i samtalen, slik at kontaktpersonen og barnet kan utvikle mening i samtalen på en gjensidig måte. Her inkluderes gjerne en person barnet er trygg på i samtalen for å bistå kontaktpersonen i å skape trygge rammer (Øvreeide, 2018, s.17-18). Øvreeide (2018, s.204) hevder at det relasjonelle og det tematiske i samtalen er umulig å skille fra hverandre. Videre skriver han at en “god” samtale alltid vil være en balansert bruk av relasjonsfremmende prinsipper på den ene siden og temaframfremmende prinsipper på den andre. Han presiserer at i samtaler hvor vi har en faglig oppgave, er det viktig at det relasjonelle blir bærer av dialogen om det aktuelle tema, fremfor det sentrale for barnets oppmerksomhet (2018, s.205). Det å fremme relasjonen vil altså i barnesamtaler være en nødvendig del på veien for å nå målsetningen til samtalen.

Ifølge Jensen (2016, s.65-67) bør kontaktpersonen også opptre anerkjennende og nysgjerrig. Han henviser til Bae som definerer *anerkjennelse* som å la den andre få være ekspert på egen opplevelse, altså at en har respekt for den versjonen av historien som blir fortalt (2016, s.65). En anerkjennende holdning innebærer å vise *forståelse* og *bekreftelse* (Jensen, 2016, s.65). Bekreftelse kan ifølge Schibbye (referert til i Jensen, 2016, s.66) forstås som “å gi kraft til den andres opplevelse”, som vil si å møte den andre uten sensur og moral.

Å vise forståelse er å ta del i innholdet, både det som blir fortalt muntlig og det som fortelles gjennom den analoge kommunikasjonen (Jensen, s.65-66). Jensen presiserer at det sentrale med å vise forståelse er å vise at en har et genuint *ønske* om å forstå. Videre advarer han mot å forsøke å tolke den andres analoge uttrykk, og hevder at dette kan forstås som en maktdemonstrasjon. Han tydeliggjør dette ved å henvise til Ulleberg, som argumenterer for at en aldri helt kan forstå et annet menneske (2016, s.65-66).

2.2.2 Ulike samtaleformål for samtaler med barn

Ved metodiske samtaler med barn vektlegger Øvreeide at metoden som benyttes, er vurdert opp mot hvorvidt den tjener formålet for samtalen (2018, s161). Han presiserer at faglige barnesamtaler kan føre til negative konsekvenser for barnet, om en ikke er aktsom. Derfor er

det viktig å ha i bakhodet at samtaler bør føre til “minst mulig skade” (Barnevernloven, 1992, § 4-3 ledd 2, første setning). Øvreeide (2018, s.161-162) påpeker at man må vurdere de negative konsekvensene opp mot langsiktige mål ved vurderingene av metodiske valg. I mange samtalsituasjoner innenfor barnevernsarbeid er det nødvendig å benytte elementer fra flere samtalemeter. (Øvreeide, 2018, s.163)

Som nevnt i innledningen, skiller Øvreeide (2018, s.168) mellom to hovedformål. Han påpeker at de to hovedkategoriene krever tydelige forskjeller i ens vurderinger og tilrettelegginger. I en informasjonsgivende samtale er fokus på å ivareta barnets langsiktige og umiddelbare behov for å forstå sin situasjon (Øvreeide, 2018, s.168). Det er relevant å utføre informasjonsgivende samtaler med barn i undersøkelsesfasen. Dette kan hjelpe barnet til å forstå sin situasjon og mestre utfordringene bedre.

I undersøkelsesfasen bør kontaktpersonen tilrettelegge for at barnet får informasjon om hva som er samtalsformål, da det kan hjelpe barnet å finne mening (Rød & Heggsalsvik, 2016, s.80). Barn har som nevnt i bakgrunnskapittelet, rett til informasjon som angår det selv i saken (Barnevernloven, 1992, §1-6). Aadnesen, Hærem og Delås (2014, s.133) viser at det å gi barnet relevant informasjon vil gi barnet mindre usikkerhet og kan bidra til mer forståelse. Boken barnas barnevern (Alexander, Glorija, Toresen & Steinrem, 2018, s.138) underbygger dette, og vektlegger at en bør gi informasjon så tidlig som mulig, underveis og mot slutten. Øvreeide (2018, s.208) hevder at det viktigste er å gi barnet en slags strukturering av livssituasjonen som er her og nå. Kontaktpersonen må vurdere i hver individuell sak om hva som er tilstrekkelig informasjon for at barnet skal få økt forståelse (Ruud, 2021, s.109). På tross av dette påpeker Ruud (2021, s.110) at barnet som oftest bør få vite sannheten, men i forhold til alder. I tilfeller der det virker ugunstig å ha en informasjonsgivende samtale, påpeker Øvreeide (2018, s.211) at informasjon som angår barnet, ikke bør bli utsatt på ubestemt tid.

Ved barnesamtaler i barneverntjenesten, er det ofte aktuelt at det er en tredjepart med i samtalen, altså at en utfører *triangulerte samtaler*. Øvreeide hevder det i mange tilfeller kan være den “beste måten å ivareta barnets trygghet og sammenheng på” (2018, s.26). Han presiserer at det alltid bør være en omsorgsgiver eller trygghetsperson enten tilstede eller i nærheten av der samtalen finner sted (Øvreeide, 2018, s.213). Derfor er det relevant å se på hvordan dette kan gjøres på en hensiktsmessig måte. Tredjeparten kan være både barnets daglige omsorgsgivere eller en tillitsperson som for eksempel en assistent. I informasjonsgivende samtaler kan det

være nyttig at en av barnets omsorgsgivere trianguleres inn i samtalen. Da har barnet en som mottar den samme informasjonen, slik at det blir mulig å repetere og utdype i etterkant av samtalen (Øvreeide, 2018, s.208). Teorien forteller oss at det er viktig å gjennomføre informasjonsgivende samtaler i undersøkelsesfasen. Barnet bør informeres om blant annet formålet med samtaler, og informasjonen bør fungere som en hjelp for barnet til å forstå situasjonen som er her og nå.

I undersøkende samtaler er formålet økt kjennskap til erfaringer, oppfatninger, utviklingsnivå og funksjoner som barnet har (Øvreeide, 2018, s.185). Dette skal sammen med annen informasjon kunne bidra til å danne vurderingsgrunnlag for videre saksbehandling (Aadnesen, Hærem & Delås, 2014 s.134). Rammen og hensikten med samtalen bør være så tydelig som mulig for barnet (Ruud, 2021, s.113). Øvreeide (2018, s.186) hevder det er nyttig å ha minimum to samtaler, da dette minsker presset i situasjonen, og gir barnet mulighet til å kunne reagere på hvordan tidligere samtaler har vært.

For å utføre undersøkende samtaler kan kontaktpersonen benytte aktiviseringsmateriell. Dette kan være positivt i barnesamtaler på flere måter hevder Øvreeide (2018, s.216). Aktiviseringsmateriell, som tegning eller brettspill, kan være nyttig for å hjelpe barnet til å fortelle helhetlig om erfaringene sine. Slike verktøy gir barnet flere mulige måter å formidle på (Øvreeide, 2018, s.241). Det kan altså gi barnet økt uttryksmulighet, og bør være av en slik art at det kan gi assosiasjoner til det aktuelle temaet for samtalen (Øvreeide, 2018, s.217). Erfaringer er opplevd gjennom flere kanaler, eller sanser. Øvreeide (2018, s.216) påpeker at om den voksne hjelper barnet med å inkludere flere sansemodaliteter i sin fortelling, vil dette kunne styrke barnets troverdighet. En annen måte å hjelpe barnet i sin formidling er ved "tankelesing". Ofte har ikke barn utviklet begreper som dekker erfaringene de har hatt, derfor påpeker Øvreeide (2018, s.241) at en vesentlig del av det å gi utviklingsstøtte, er at man som voksen gir barnet ordene og begrepene det mangler. Dersom en skal snakke med et barn om en erfaring barnet finner vanskelig å formidle, kan en som kontaktperson gi barnet forsøksvise beskrivelser av barnets opplevelse, som barnet enten kan akseptere eller forkaste (Øvreeide, 2018, s.241)

Vi har sett i teorikapittelet at hvilke metode kontaktpersonen bør anvende, er nært knyttet til hva som er formålet for samtalen. Videre i oppgaven undersøker vi hvordan kontaktpersoner

kan utføre samtaler der formålet er å skape relasjon, undersøke eller å informere. Derfor er det nyttig med kunnskap om ulike metodiske grep som kan gjøres for å nå de ulike formålene.

2.3 Forskning på feltet

Forskningene som er funnet er fagfellevurdert, rapporter og vitenskapelig publikasjoner. Vi benytter forskning på feltet for å undersøke kontaktetablering mellom kontaktperson og barnet. Forskningen belyser også hvordan informasjonsgiving kan gjøres i barnevernsarbeid, og ulike utfordringer og balanse ganger knyttet til undersøkende barnesamtaler. Imidlertid virker det å være begrenset med forskning som omhandler generelt undersøkende barnesamtaler og kontaktetablering i undersøkelsesfasen.

2.3.1 Kontaktetablering

Baar-Dahl (2019, s.144) henviser til Killén, som vektlegger at kontaktpersoner må kunne tilpasse seg barnets signaler, i tillegg til å fylle sin rolle og pliktene det medfører. I likhet med teori som omhandler barnesamtaler, kommer det også fram av forskning på feltet at en bør ha et tydelig formål (Baar-Dahl, 2019, s.146-147). Metoden kontaktpersonen bruker, bør være et resultat av formålet for samtalen (Baar-Dahl, 2019, s.146).

Det relasjonelle mellom barnet og kontaktpersonen fremheves som betydningsfullt (Tunestveit, Mæhle & Skjær Ulvik, 2021, s. 6). Fredriksen (2010, s.20) skriver i sin masteroppgave at kontaktpersoner bør være aktsomme overfor egne holdninger og væremåter i samtalen, da det er viktig med tillit og trygghet for at barnet skal kunne tale. Dette kan være utfordrende, ettersom barnevernsarbeidere har begrenset med tid i undersøkelsesfasen. Christiansen viser i artikkelen (2012, s.24) en studie som kom frem til at stadige utskiftninger i barneverntjenesten gjorde at kontaktpersoner var tilbakeholdne med å fremskaffe en tillitsfull relasjon. Samtidig påpekes det i Helsetilsynets rapport (2019, s.130) at kontaktpersoner skal være inne i en kort periode.

2.3.2 Informasjon og undersøkelse

Ask & Kjeldsen (2015, s.91) viser at det er viktig å gi tilstrekkelig informasjon til barnet i samtalen. I rapporten “det å reise vasker øynene” (Helsetilsynet, 2019, s.40) kommer det frem at kontaktpersonen i høyeste grad gir informasjon angående for eksempelvis rollen sin, men gir redusert informasjon om rettigheter. Rapporten forteller også at barn som fikk mer informasjon, hadde en tendens til å fortelle mer i undersøkelsen. Vi voksne kan misforstå om barnet faktisk har forstått eksempelvis formålet med samtalen (Ask & Kjeldsen, 2015, s.23) . Debes og Jacobsen framhever i sin masteroppgave (2007, s.75) at informasjon basert på modenhet og alder, kan bistå barnet i å kunne se helhetlig på situasjonen og dempe misforståelser som kan forekomme. I samtaler der det kan være vanskelig å få barnet til å snakke, nevnes det at en av grunnene kan være at barnet får for lite informasjon (Debes & Jacobsen, 2007, s.41). Det kan være at barnet ikke har forstått hvorfor kontaktpersonen skal snakke med det (Debes & Jacobsen, s. 41).

Ask & Kjeldsen sin forskningsrapport (2015, s. 23) påpeker informasjon som kan være viktig å slå fast på i starten av en samtale. De vektlegger informasjon om kontaktpersonen sin rolle, barnets rolle, videreformidling av samtalens innhold og samtalens formål. Samtidig kan det å forklare spilleregler for samtalen, bidra til at situasjonen oppleves som tryggere og enklere for barnet. I rapporten beskrives noen spilleregler som kan benyttes. Dette kan være å fortelle barnet at det ikke eksisterer noen riktige eller gale svar, i tillegg til at det er lov å fortelle kontaktpersonen at “jeg vet ikke” eller “jeg forstår ikke” (Ask & Kjeldsen, 2015, s.23). Det understrekes at det ikke er nok at kontaktpersonen forteller at det er lov å si “jeg vet ikke”. Rapporten forteller at kontaktpersonen bør demonstrere spillereglene i et spørsmål til barnet. Samtidig påpekes det at kontaktpersonen skal motivere barnet til å gi svar på spørsmål som skal bli stilt (Ask & Kjeldsen, 2015, s.23). Ved siden av spilleregler, kan være nyttig å fortelle at det barnet sier er verdifullt, samt at kontaktpersonen ønsker å forstå opplevelsene og meningene til barnet (Ask & Kjeldsen, 2015, s.23). Kontaktpersoner bør gjenta temaer flere ganger og forstå at barn ikke forteller nødvendigvis alt med en gang (Helsetilsynet, 2019, s.40).

Karin Haarberg Aas (2013, s.213) beskriver i artikkelen “å samtale med barn i barnevernet er mye mer enn bare å snakke med..” at barna i liten grad ble tilstrekkelig informert om eventuelle

tiltak som skulle bli satt i gang. Hun viser til en studie som viste at kun 6 av 32 barn, kjente til at de hadde tiltak fra barnevernet. Dette viser at det kan ha vært gjennomført for lite av informasjonsgivende samtaler i slutten av en undersøkelse.

Fredriksen (2010, s.9) påpeker i sin masteravhandling at barn bør ha en sentral rolle i undersøkelsen. Haarberg Aas (2013, s.218) viser til at når barn får bidra med å gi informasjon og komme med forslag, blir interessene deres bedre ivaretatt. Samtidig viser helsetilsynets rapport (2019, s.39) at det er en balansegang mellom det å ikke presse barnet til samtale og det å stille seg tilgjengelig for at barnet skal fortelle. I rapporten kommer det også fram at å samtale godt med barn fordrer at en har forståelse for barnets kommunikasjonsform, altså at en kan forstå reaksjoner og tenke alternativt. Samtidig påpekes det av Langelid Andresen og Neegaard (2012, s.203), at kontaktpersoner beskriver at tidspresset kan gå ut over kvaliteten på arbeidet i undersøkelsesfasen. Baar-Dahl (2019, s.146) viser til at kontaktpersoner som kjenner til barnets ønsker, behov og opplevelser kan kunne ta gode avgjørelser og finne riktige hjelpetiltak. Barnets deltakelse i saken viser seg altså å være helt sentral for nøyaktigheten på avgjørelsene som tas.

Kvaliteten på relasjonen er av stor betydning for barnets mulighet for deltakelse (Tunestveit, et. al., 2021, s.5). Om barn opplever å få delta under kontakten med barneverntjenesten, får de bedre forutsetninger i etterkant enn de som ikke har hatt denne opplevelsen (Tunestveit et. al., 2021, s.5-6). I Tunestveit, Mæhle og Skjær Ulvik sin rapport (2021, s.5) blir barns deltakelse beskrevet å være et samarbeidet mellom kontaktpersonen og barnet, der barnet får hjelp til å utvikle sitt syn på situasjonen, slik at det kan danne egne meninger som det får uttrykke. Barnets grad av deltakelse blir altså i stor grad styrt av den kontinuerlige relasjonelle prosessen mellom kontaktpersonen og barnet selv, der de påvirker hverandre gjensidig.

Helsetilsynet sin rapport (2019, s.39) viser at barnevernet ofte tilrettelegger samtalen ved hjelp av verktøy og valg av tid og sted. Det er også eksempler på at barnevernet gjør kreative tilpasninger dersom barnet viser redsel eller motvilje til å snakke. Dette kan være bilturer, samtale på gåtur, eller at barnet får ha med seg en person det stoler på inn i samtalen.

Forskningen på feltet forteller oss at det å ha et tydelig formål er vesentlig for gode samtaler i undersøkelsesfasen. Det kom også fram at valg av metode bør være nært knyttet til hva formålet er. For å få en god kontakt med barnet, bør kontaktpersonen være sensitiv overfor barnets

signaler. I flere rapporter ble det synlig at barneverntjenesten enten gir for lite eller for uklar informasjon. På samme tid fikk vi vite at tilstrekkelig informasjon gir bedre oversikt over situasjonen for barnet. Ved undersøkende samtaler ble balansegangen mellom det å ikke presse barnet i tale og på samme tid tilrettelegge for at barnet kan uttale seg, viktig. Det kom også fram at kontaktpersoner benytter seg av verktøy for å tilrettelegge. Det ble synlig at tidspresset kontaktpersoner står overfor, gjør barnesamtaler krevende.

3. Metode

Bacheloroppgaven er en kvalitativ studie. Denne metoden bidrar til at man er tett på dem som har meldt seg som intervjuobjekter i undersøkelsen. Ved å bruke denne metoden får vi blant annet sett på beskrivelser av individenes erfaringer og opplevelser gjennom å analysere datamaterialet (Helsebiblioteket, 2016). Oppgaven bærer preg av at vi har hentet inspirasjon fra SDI-modellen, slik den er beskrevet av Tjora (2017, s.18-23). Vi hadde lite kunnskap om temaet da vi startet arbeidet med oppgaven. Derfor anvendte vi teori og forskning for å lage en intervjuguide som kunne danne et godt grunnlag for intervjuene (se vedlegg 2). Vi hadde derfor en abduktiv tilnærming.

3.1 Utvalg

Det er foretatt fire intervjuer ved tre ulike barneverntjenester. Utvalgsstrategien var å invitere 1-2 kontaktpersoner i et undersøkelsesteam, som arbeider med alderen 7 til 15 år. Ved å ha individuelle intervju fra ulike barneverntjenester, får vi et bredere utvalg av informasjon om temaet. Dersom vi hadde foretatt alle intervjuene ved samme tjeneste, ville vi hatt et smalere utvalg, og muligens færre perspektiver. De fire intervjuobjektene er alle sosialarbeidere som arbeider i interkommunale barneverntjenester. Alle informantene arbeider i undersøkelsesteam, med barn mellom 7 og 18 år. Informantene har arbeidet i undersøkelsesteam fra 2 til 20 år. Dette gjør at informantene sitter på varierende erfaringer, kunnskap og utdanning. En av informantene arbeidet i tillegg til undersøkelse, også i tiltaksteam.

3.2 Intervju

Siden vi var interessert i å vite kontaktpersoners opplevelser og erfaringer i arbeidet med barnesamtaler, ble dybdeintervju et naturlig valg. Ifølge Tjora (2017, s.114) er denne intervjumetoden er best egnet til å forske på erfaringer og holdninger. Han påpeker at dybdeintervju kan bidra til at informanten får reflektere friere om temaet (2017, s.113). Alle informantene hadde individuelle intervju. Dette kan ha bidratt til at informantene fikk tid og rom til å fortelle i sin egen hastighet.

Strukturen på dybdeintervjuet er basert på oppsettet som Tjora (2017, s.145) viser til. Oppsettet kan bli brukt som et eksempel på en intervjuguide. Tjora (2017, s.158) påpeker at en intervjuguide kan være med på å skape forstyrrelser for dybdeintervjuets frie og uformelle ideal. Intervjuguiden ble fulgt ved alle intervjuene, men det var åpning for fri samtale imellom. Dette kan ha gjort til at det ble en halvfast struktur på intervjuet. Intervjuene er som vist i figuren nedenfor på 50, 60, 60 og 50 minutter. Det ble tatt lydopptak ved samtykke. Dette for å kunne ha fullt fokus på intervjuet.

Informant	Utdanning	Dato	Lengde
1	Barnevernspedagog m/ tilleggsutdanninger	15.03.2022	50 min
2	Sosionom m/ tilleggsutdanninger	16.03.2022	60 min
3	Sosionom	18.03.2022	60 min
4	Sosionom m / tilleggsutdanninger	18.03.2022	50 min
Totalt			3 t 40 min

3.3 Analyse

Lydopptakene fra intervjuene er transkribert i dataprogrammet MAXQDA2022 (Maxqda, 2021). Selve transkriberingen ble skrevet til målformen bokmål, for å skjule dialekter. Dette kan være en faktor som beholder anonymitet. Da vi i forkant av intervjuene hadde søkt kunnskap om temaet, falt det seg naturlig å ha en abduktiv tilnærming i analyseprosessen av datamaterialet. Vi hadde empirinære koder, da vi lagde kodene og gruppene basert på informantenes utsagn. Totalt ble det laget 431 empirinære koder. Vi brukte Tjoras beskrivelse av empirinær koding (Tjora, 2017 s.202-203) som en veiledning i arbeidet.

3.4 Etikk

Datainnsamlingen er godkjent i samsvar med Norsk senter for forskningsdata AS. Datoen for tillatelsen er fra 10.08.2021 til 30.06.2022, med referansekoden 367626. Dette vil si at

datamaterialet som er samlet inn skal være slettet innen gitt dato. Likevel valgte vi slette datainnsamlingen allerede etter ferdigstilling av oppgaven.

Det ble sendt e-post til interkommunale barneverntjenester i Møre og Romsdal. Derfra tok frivillige selv kontakt for å delta i intervjuene. Alle informantene fikk på forhånd et samtykkeskjema (se vedlegg 1). Der ble det blant annet opplyst om fritt samtykke. Dette gjør at vi må ta forbehold om at informantene har rett til å trekke seg når som helst. Ettersom man må ta forbehold om dette, er det lagt en sideplan om noen ønsker å trekke seg. Det oppleves som viktig å være forståelsesfull og respektere om noen ville trekke seg. Ved spørsmål om anonymitet krysset en av at hen kan bli gjenkjent. De tre andre krysset av på at de ikke ønsket å bli gjenkjent. Derfor har vi valgt å gjøre alle informantene anonyme. Alle informantene godkjente bruk av lydopptak på intervjuene. Tjora (2017, s.166) påpeker at bruk av lydopptak gir forskere mulighet til å kunne fokusere på kommunikasjonen og på flyt i intervjuet. Dermed ble det ikke nødvendig notere under intervjuet, men heller et fullt fokus på intervjuet i seg selv.

Informantene ble påminnet under samtalene at det er rom for å ta pause. Mot slutten ble det forklart hvordan datamaterialet blir oppbevart og hva som kommer til å skje med datamaterialet. Vi gav en åpning for at informantene kan ta kontakt med oss i ettertid. Informantene fikk videre tilbud om å gjøre sitatsjekk. Dette for å sikre at informantens utsagn ikke blir fremstilt feil.

3.5 Kvalitet

Tjora (2017, s.231) viser til at det er tre kvalitetskriterier i den kvalitative forskningen. De tre kvalitetskriteriene er *pålitelighet*, *gyldighet* og *generaliserbarhet* (2017, s.231). For å gjøre en kvalitetsvurdering av oppgaven, benyttes disse kvalitetskriteriene som bakgrunn for refleksjon.

Da vi utarbeidet en problemstilling og forskningsspørsmål, hadde vi begrenset kunnskap om barnesamtaler og tjenesten informantene arbeidet i. Dette medførte blant annet at vi måtte gjøre endringer underveis i prosessen. Et av forskningsspørsmålene ble derfor endret på i etterkant av intervjuene, da det viste seg å ikke svare på problemstillingen. Dette medførte at deler av intervjuet gikk til å diskutere temaer som senere ble ekskludert fra oppgaven. Under analysen fant vi det derfor utfordrende å trekke ut relevante uttalelser fra informantene. Det at

problemstillingen spør hvordan man kan oppnå *gode* barnesamtaler, og ikke om hvordan kontaktpersoner *utfører* barnesamtaler, gjorde at vi implisitt sa at vi vet hva en god barnesamtale er. Dette er en feilslutning, da det ut fra ulike perspektiver er ulike syn på hva en god barnesamtale er. Dersom vi hadde hatt mer inngående kunnskap om temaet på forhånd, ville vi trolig kunne ha utformet en mer eksakt problemstilling og tydeligere forskningsspørsmål.

Ettersom informantene kom fra ulike barneverntjenester, ble intervjuene valgt å gjennomføre via video på dataprogrammet Teams. Dataprogrammet teams ble valgt som intervjuarena ettersom barneverntjenesten bruker dette i arbeidshverdagen sin. Dette kan ha bidratt til at informantene følte seg noe tryggere, ettersom de kjenner til programmet. Det å se hverandre på video, gjorde at vi fikk brukt kroppsspråk i kommunikasjonen. Tjora (2017, s.169) underbygger bruken av kroppsspråk i dybdeintervju. Det å gjennomføre intervjuene på teams var utfordrende, da internettet sviktet under det ene intervjuet. Dette gjorde at både informanten og intervjuer ut av konteksten. Vi løste dette ved at en av oss tok over og styrte intervjuet inn i riktig retning igjen.

Alle informantene arbeider i undersøkelsesfasen og utfører barnesamtaler. Dette vil si at de satt på erfaringer og kunnskap som gjorde dem istand til å besvare spørsmålene. Det er dermed sannsynlig at datamaterialet besvarer det vi undersøker. Besvarelsen ble gjort med basis i fire kontaktpersoners erfaringer og kunnskap. Dette anser vi som et smalt utvalg for å kunne trekke en konklusjon, som kan gjelde for hele barneverntjenesten eller alle profesjoner som utfører barnesamtaler. En utbedring som kunne blitt gjort, er at vi kunne ha intervjuet kontaktpersoner som kun arbeidet etter enten spesialist - eller generalistmodellen. Informantene våre arbeidet etter ulike modeller, noe vi kom fram til at kan påvirke hvordan barnesamtaler kan utføres i noen grad. Dette kan ha gjort konklusjonen mindre presis.

4. Funn

Vi søker kunnskap om hvordan kontaktpersoner i undersøkelsesfasen kan utføre gode barnesamtaler. For å gjøre dette ble det intervjuet fire kontaktpersoner. Funnene er delt inn etter forskningsspørsmålene, som omhandler hvordan kontaktpersoner kan legge til rette for informasjonsgivende og undersøkende samtaler, samt hvordan kontaktpersoner kan etablere kontakt med barnet.

4.1 Kontaktetablering

Det å ha hyppige samtaler i starten av arbeidet med barn, ble lagt frem som en måte å starte en relasjon på. En annen av informantene beskrev det som en kontaktetableringsfase, der fokuset er å bli kjent før en snakker om bekymringsmeldingen. Det å etablere kontakt ble også fremhevet som hovedformålet i startfasen.

Nei, jeg tenker hovedformålet generelt er jo å kartlegge og undersøke hvordan barnet har det da. Også har man jo på en måte, altså første formålet er jo å skape kontakt. Hvis du ikke klarer å skape kontakt og tillit, så kommer du jo ikke til kartleggingsfasen, så da låser det seg.

Det ble argumentert med at en ikke kommer seg videre til kartleggingsfasen om en ikke har klart å skape kontakt og tillit med barnet. Det gikk altså igjen at informantene så det å etablere kontakt med barnet som en nødvendig start på arbeidet.

Også tenker jeg at den kontaktetableringsfasen gjør en del. Spør barnet hva det er dem liker å gjøre, hvem er hen, hvem har hen rundt seg, interesser som man som kontaktperson må kunne sette seg inn i. Det å interessere seg i deres interesse, da prater mange veldig mye. Også tenker jeg det å være noe personlig uten å være privat.

Det å være leken, hvertfall med små barn, eller å bruke humor, ble også dratt fram som veier til kontakt.

Informantene beskrev at det var varierende hvor utfordrende det var å skape kontakt i møte med barna, da alle barn er forskjellige. De fortalte videre at det ikke er alltid man treffer for å få gode samtaler hos barn. En av informantene påpekte at ungdomssamtaler kan være de som er mest utfordrende å gjennomføre, da mange har en negativ assosiasjon og lav tillit til barneverntjenesten. For å skape kontakt oppgir informanten at det å vise anerkjennelse for deres opplevelse kan føre til at en når gjennom. Informanten fortalte at dette kunne gjøres gjennom å prøve å sette ord på tanker og følelser. Andre måter å skape kontakt og tillit på som informanten oppgir, er å konstant bekrefte og trygge barnet gjennom et åpent kroppsspråk og verbalt språk. Alle informantene vektla at en bør vise at en er oppriktig interessert og nysgjerrig overfor barnet.

På samme tid påpekte en annen informant at det er viktig at man som kontaktperson ikke får for tett relasjon med barnet, da de ikke kommer til å ha en langvarig relasjon. Informanten fortalte også at kontaktpersoner som arbeider i både undersøkelses- og tiltaksteam har en bedre mulighet til å bli kjent med barnet over tid. Informanten som arbeider etter generalistmodellen påpekte at siden de har mulighet til å følge opp barnet i etterkant av undersøkelsen, er det å bygge opp en god relasjon uproblematisk. Det er altså varierende i hvor stor grad informantene arbeider for å skape gode relasjoner i kontaktetableringen, noe de oppgir at har sammenheng med rammer for arbeidet.

For å etablere kontakt med barn, kommer det fram at informantene fant det nyttig å ha en egen fase hvor dette er formålet for samtalen. Det å være personlig blir beskrevet som sentralt for å kunne ha relasjonsbyggende samtaler med barnet om interesser. Videre ble anerkjennelse og nysgjerrighet lagt frem som viktige holdninger. Det kom også fram at informantene hadde en bevissthet rundt at alle barn er forskjellige. Imidlertid fortalte de at det er utfordrende å finne en hensiktsmessig måte å etablere kontakt på, da tidsperspektivet en jobber ut ifra er varierende mellom tjenestene.

4.2 Informasjon

Det ble nevnt at et av formålene for samtaler i undersøkelsesfasen er at barn får tilstrekkelig med informasjon, slik at de skal kunne uttale seg angående saken. Imidlertid kommer det fram at det er ulikt i hvor stor grad informantene oppgir at de gir informasjon til barnet i undersøkelsesfasen. Informantene påpeker at dette i stor grad handler om barnets modenhet, og tiden de har til rådighet for å utføre slike samtaler.

Flere av informantene oppga at de gav informasjon på starten av samtalen. Denne informasjonen kunne omhandle barnevernets rolle i samfunnet og retten til blant annet å ha med seg en trygghetsperson inn i samtalen. Det ble også påpekt som viktig å gi informasjon om sin egen rolle som kontaktperson og hva bekymringsmeldingen omhandler. Som en avslutning på barnesamtaler oppga flere av informantene at de ga standardisert informasjon. Dette var informasjon om videre saksgang, altså hvordan opplysningene barnet har gitt blir behandlet. En av informantene fortalte at hen gir informasjonen litt etter litt, og ikke gi masse informasjon på en gang.

En annen informant oppga det å trygge barnet som et hovedmål med informasjonsgivende samtaler, da dette kan motvirke usikkerhet. «For det er noe med det at når vi ikke vet hva som skjer, så blir ting veldig skummelt. Får de informasjon, så får vi rammet inn hva som skjer framover, så blir det tryggere». Den betryggende funksjonen informasjon kan ha, oppga flere av informantene som sentralt. For at informasjon kunne ha denne funksjonen oppga en av informantene kontaktpersonens ærlighet som et kriterie. Informanten forklarte videre at om det var informasjonen en ikke kunne gi til barnet, var det viktig å formidle denne begrensningen tydelig. Informantene viste altså et ønsket om å trygge barnet i samtaler. En av informantene fremhevet at informasjon om formålet for samtalen kan fungere som en trygghet, da barnet får vite at det er begrenset hva de skal snakke om. Det ble påpekt at det å spørre barnet om hva det vet om barneverntjenesten fra før kan være nyttig, da man kan gi tilpasset informasjon ut ifra svaret barnet gav.

Det handler jo og om at barneverntjenesten i mange tilfeller er litt stigmatisert da.

Barn kan bli veldig redde. Ungdom også. (..) Så av og til så sier jeg, og legger mer

vekt på at jeg jobber med barn og unge. Og at min jobb er å passe på at barn og unge har det bra. Og at ja, jeg snakker med veldig mange barn da. Så det er ikke alltid at jeg legger trykk på at jeg jobber i barneverntjenesten.

Målsetning kontaktpersonen så ut til å ha her, var å gi barnet et inntrykk av barneverntjenesten som kan trygge det.

Kort fortalt var informantene opptatt av å gi barnet en oversikt over saksgangen og den aktuelle samtalsformål. Informantene var opptatt av at informasjonsgiving bør tilpasses etter barnets modenhet. På den andre siden var det en informant som oppga at det gis for lite informasjon til barnet i undersøkelsesfasen, og at det gis for abstrakt informasjon om hvorfor de snakker med barnet. Alle informantene mente det er viktig å gi informasjon til barnet, og begrunnet dette med informasjon sin betryggende effekt. Det ble også sagt at informasjonsgiving er noe barneverntjenesten kan bli bedre på.

4.3 Undersøkende

En av informantene fortalte oss at i undersøkelsesfasen er formålet for barnesamtaler stort sett å høre hva barnet tenker om bekymringsmeldingen, hvordan det har det hjemme, hva det trenger videre og hva det ikke trenger. Det ble presisert av flere at barnet selv velger hvor mye det vil si. De ville altså ikke presse barnet i tale. Informantene beskrev at de bruker å fortelle barn at det å snakke med barneverntjenesten er en rettighet de har, og ikke en plikt. Antall samtaler informantene oppgir at de utfører per undersøkelse varierer fra minst 1 og til rundt 5 per barn. Ved spørsmål om hva som avgjør antall samtaler, oppgir flere av informantene at det kommer an på saken. Alle oppgir at de inkluderer en tredjepart, eller trygghetsperson, inn i samtalen dersom barnet ønsker det. En av informantene fortalte at dette kan være med på å trygge barnet. Det ble også fortalt at trygghetspersonen kan bistå barnet i å huske hva det tidligere har sagt, men at det varierer hvorvidt trygghetspersonen fungerer som en reell støtte. Det er altså variasjon på hvor mange samtaler som gjennomføres og hvem som er deltakere i undersøkende samtaler.

I samtaler der formålet var å undersøke hvordan barnet opplever situasjonen sin, var en av informantene opptatt av å ha en nysgjerrig holdning, og å opptre som mottaker i kommunikasjonen.

Det er viktig å holde en sinnstilstand; at nå skal jeg undersøke. Gå en runde med deg selv og se dine fordommer: hva er det som ligger her nå? Har jeg noen? Hva er det jeg reagerer på? Hva er jeg redd for at skal skje? Hva forventer jeg å se når jeg går inn i rommet?

Andre informanter vektla også det å ha en nysgjerrig holdning i samtalen. En av informantene var opptatt av det å få barnet til å føle seg hørt, tatt på alvor og at det skal føle eierskap til egen historie. Det ble beskrevet som sentralt å ikke legge ord i munnen på barnet, altså at en ikke gjør barnets historie mindre eller større enn det barnet selv opplever. Det ble også nevnt at det å hjelpe barnet med å sette ord på tanker og følelser, både kan fungere som en måte å skape kontakt på, og som en hjelp til å komme i tale. Informanten som beskrev dette, fortalte om å anerkjenne ungdommers opplevelse uten at de fortalte om opplevelsen selv. En utfordring de beskriver knyttet til informasjonsgivende samtaler, går også igjen når de beskriver undersøkende samtaler. De fortalte at det kan være utfordrende å ha en nysgjerrig holdning, ettersom de har mange saker og liten tid.

Flere av informantene benytter spill og/eller tegning som verktøy i undersøkende barnesamtaler. En av informantene fortalte om at verktøy ikke ble brukt i første samtale, men heller i andre.

(..) Men eventuelt i andre samtalen, da er det ofte sånn at jeg kan ta, med enten å tegne eller noe annet, som for eksempel spille kort. Men det er veldig viktig å skille mellom at i en undersøkelse er det visse mål vi må nå.

Informanten presiserte at en må balansere bruken av dette med fokuset som trengs for å nå målene en har i undersøkelsesfasen. En av dem fortalte at kortspill eller tegning kan skape en

annen stemning i rommet, slik at barnet blir trygg nok til å kunne fortelle. Tegning er noe alle informantene la frem som et verktøy. Noen av informantene begrunner bruken av verktøy med at det kan ha en betryggende funksjon.

For å legge til rette for undersøkende samtaler oppgir flere informanter at holdningen de har er viktig. Det å tolke kroppsspråket til barnet, for så å hjelpe det med å sette ord på følelser og tanker, beskrives som nyttig. De var også opptatt av å ikke legge ord i munnen på barnet. Kontaktpersonene var positive til bruken av aktiviseringsmateriell, da det kan trygge barnet å gjøre en aktivitet under samtalen. Imidlertid var en av informantene opptatt av at bruken av det ikke skulle gå utover undersøkelse av bekymringsmeldingen.

5. Diskusjon

Diskusjonen er delt inn i tre delkapitler hvor vi besvarer de tre forskningsspørsmålene, dette med utgangspunkt i funnene. Vi starter med å diskutere hvordan kontaktpersoner kan etablere god kontakt med barn, før vi tar opp hvordan de kan tilrettelegge for informasjonsgivende samtaler. Mot slutten diskuterer vi hvordan kontaktpersoner kan legge til rette for undersøkende samtaler.

5.1 Hvordan kan kontaktpersonen etablere kontakt med barnet?

Funnene viser at kontaktpersonene så det å etablere relasjon med barnet som helt sentralt, og en forutsetning for det videre arbeidet. Informantene beskrev starten på undersøkelsesfasen som en “kontaktetableringsfase”. Det å ha en egen fase hvor en skal bli kjent med barnet, kan tenkes å være viktig for å skape kontakt. Øvreeide (2018, s.205) påpeker at relasjonen bør være “bærer” av temaet for samtalen, og at det å jobbe relasjonelt er en nødvendig del på veien for å nå målene i undersøkelsen. Tunestveit et. al (2021, s.5) understreker også at det relasjonelle er betydningsfullt. Kvaliteten på relasjonen mellom kontaktpersonen og barnet er altså av stor betydning for arbeidet, og en kan se det å etablere kontakt som en nødvendighet for å kunne undersøke. Kontaktpersonen må altså kunne skape relasjoner som kan bære temaene som kommer opp i barnesamtalene.

Imidlertid er det verdt å merke seg utfordringer med å etablere kontakt. Kontaktpersonene vi intervjuet undersøker hvordan rammer for arbeidet påvirker elementer i samtalen som en utfordring. Begrensning av tid kan påvirke det relasjonelle. Blant informantene ser vi imidlertid forskjellige tilnærminger. Dette kan ha sammenheng med at de arbeider etter ulike modeller. Informanten som arbeidet etter generalistmodeller la vekt på at det å skape en nær relasjon med barnet var uproblematisk, ettersom de eventuelt skulle følge opp barnet i tiltaksfasen. Informantene som arbeidet etter spesialistmodellen fant det utfordrende å finne en balansegang, ettersom de skulle ha kortvarig kontakt med barnet. Christiansen (2012, s.24) viser i sin artikkel at det på generell basis i barneverntjenesten er hyppige utskiftninger, som gjør at kontaktpersonene holder tilbake når det kommer til å skulle etablere tillitsfulle relasjoner med barn. Dette viser hvordan strukturelle rammer kan påvirke etablering av kontakt.

For å kunne etablere god relasjon må kontaktpersonen ha evnen til å tilpasse seg barnets signaler (Baar-Dahl, 2019, s.144). I funnkapittelet kom det fram at kontaktpersonene var bevisst over barns særegenheter. I lys av dette bør kontaktpersonen være tilpasningsdyktig. En måte informantene beskrev å bli kjent med barnet på, var å være personlig uten å være privat, gjennom å vise interesse for barnets interesser. Informantene fortalte at de leste seg opp på barnets interesser i forkant av nye samtaler. I lys av Jensens (2016, s.67) vektlegging av nysgjerrig framtoning i samtaler, kan det informantene beskriver se ut til å virke positivt inn på dialogen. Ved siden av å ha en nysgjerrig framtoning, bør kontaktpersonen opptre anerkjennende i kontaktetableringen for å gi kraft til barnets opplevelse (Jensen, 2016, s.66). Funnene forteller oss at kontaktpersonene jobber med å skape god relasjon ved å opptre anerkjennende overfor barnet, og at de forsøker å ha en nysgjerrig holdning. Det å bli møtt med anerkjennelse og nysgjerrighet, kan tenkes å gi barnet en følelse av at kontaktpersonen har et genuint ønske om å forstå barnets opplevelser.

Kontaktpersonen bør i tillegg ha en bevissthet rundt sine holdninger og det den kommuniserer nonverbalt (Fredriksen, 2010, s 20). For å kunne vise nysgjerrighet og anerkjennelse, må den nonverbale kommunikasjonen stemme overens med det den sier. Ved at kontaktpersonen er bevisst over dette, kan det bidra til at barnet føler seg trygg i situasjonen og i relasjonen. Øvreeide (2018 s.205) påpeker at kontaktpersonen bør balansere det relasjonelle i arbeidet med temaet for samtalene. Informantene oppgir at det kan være utfordrende å ha en anerkjennende holdning i en hektisk arbeidshverdag. Dette viser oss at det kan være en utfordring å balansere det å skape god kontakt med barnet på den ene siden og det å effektivt undersøke bekymringsmeldingen på den andre.

For å etablere god kontakt er det nyttig å ha en egen fase i arbeidet hvor fokuset er nettopp dette. Det å være anerkjennende og nysgjerrig overfor barnet kan virke positivt inn på kommunikasjonen og dermed også relasjonen. Det som fremlegges som sentralt for å kunne etablere god kontakt, er også momenter som viser seg å være særlig utfordrende ved mangel på tid.

5.2 Hvordan kan kontaktpersonen legge til rette for informasjonsgivende barnesamtale?

I funnene kom det frem at kontaktpersonene hadde et ønske om å bli bedre på informasjonsgivende samtaler. Den betryggende effekten er et aspekt ved informasjonsgiving vi ser blir fremhevet blant informantene og i teori om barnesamtaler. En forutsetning for at samtalen kan øke barnets forståelse, er følgelig at barnet forstår informasjonen som gis. Karin Haarberg Aas (2013 s.213) viser i sin studie at et fåtall av barna som deltok visste at de hadde vedtak om tiltak fra barneverntjenesten. Dette kan tyde på at barna enten ikke hadde fått nok informasjon, eller ikke hadde forstått informasjonen. Derfor er det aktuelt å se på hvordan kontaktpersonen kan formidle informasjon, slik at informasjonen fører til økt forståelse hos barnet.

Informantene mente at det å vite hva formålet for samtalen er, kan fungere som en trygghet. Rød & Heggdalsvik vektlegger at informasjon om formålet kan hjelpe barnet med å finne sammenheng i situasjonen (2016, s.80). Det ses altså som viktig at barnet får informasjon som gjør at det kan forstå hva som er formålet med samtalen. På samme tid kom det fram at en av informantene mente de ga for uklar informasjon om samtaleformål og at dette er noe de bør bli bedre på. Ask & Kjeldsen (2015, s.23) har kommet fram til at kontaktpersoner ofte mistolker hvorvidt barnet har forstått hva formålet med samtalen er. Om en derimot finner fram til et formål for samtalen i fellesskap med barnet, kan en klargjøre en felles forståelse. I lys av dette kan en tenke seg at det å starte med informasjon om samtaleformål, kan ha en positiv effekt for resten av samtalen. Barnet kan da forstå hvorfor det skal snakke med kontaktpersonen og hva de skal samtale om.

En av informantene var opptatt av at de ikke gir barnet tilstrekkelig informasjon, og forteller at de er for abstrakte når de snakker med barn om formålet med samtale. Imidlertid kan det virke uklart hvor mye informasjon som er tilstrekkelig, da det ikke finnes noen fasit på dette. I funn-delen kommer det fram at kontaktpersonene mener det er viktig å være ærlig med barnet om saken der man kan. Ruud (2021, s.110) understreker at ærlighet rundt saken kan bidra til økt forståelse, og fortsetter med at graden av informasjon bør variere etter barnets alder. Hva som er tilstrekkelig informasjon, er altså en vurdering kontaktpersonen må gjøre basert på barnets modenhet. Informantene vektla at en bør tilpasse språket slik at man har en felles forståelse av ord og begreper som anvendes. For å nå formålet i informasjonsgivende samtaler,

er det altså ikke nok å gi informasjon. En må også sørge for at barnet forstår informasjonen som gis. Dette underbygger Debes og Jacobsen (2007, s.75) som påpeker at tilpasset informasjon kan forminske sjansen for misforståelser. Med andre ord bør kontaktpersonens vurderinger omkring hvordan man ordlegger seg og hvor mye informasjon som gis, gjøres basert på barnets modenhet.

Det å gi informasjon gradvis og å repetere informasjon når det trengs, beskrives som viktig av informantene. Dette samsvarer med Helsetilsynets rapport (2019, s.40), der det kommer fram at kontaktpersoner bør kunne håndtere at samme tema må bli tatt opp flere ganger. For å sørge for at barnet kan få repetere informasjon, kan kontaktpersonen ha flere samtaler. Triangulering av samtalen kan også være en måte å gi barnet mulighet til å få informasjonen utdypet (Øvreeide, 2018, s.172). Det å inkludere barnets nære omsorgsgivere i informasjonsgivende samtaler vektlegges av Øvreeide (2018). Han presiserer at barnet blant annet får mulighet til å utdype informasjonen i ettertid. Imidlertid så det ut til at informantene i større grad inkluderte voksne som barnet hadde en trygg relasjon med fra eksempelvis skolen. Triangulerte samtals mulige nytteverdi ved informasjonsgiving ble ikke nevnt av informantene. De fokuserte derimot på bruk av tredjepersoner ved undersøkende samtaler. Informantene beskrev at det kan trygge barnet å ha en trygghetsperson tilstede. En kan imidlertid tenke seg at det er større mulighet for barnet å kunne repetere informasjon om det er nære omsorgsgivere som trianguleres inn, framfor om det er voksne fra skolen.

Vi har sett at det å legge til rette for informasjonsgivende samtaler, også er å tilrettelegge for en trygg situasjon for barnet. Det kan være fordelaktig å finne fram til hva formålet for samtalen skal være i samarbeid med barnet, slik at man har en felles forståelse tidlig i samtalen. Å triangulere inn en av barnets omsorgsgivere kan være gunstig, da det kan bidra til at barnet kan repetere informasjon. Informasjon bør gis ved flere anledninger og tilpasses etter barnets modenhet.

5.3 Hvordan kan kontaktpersonen legge til rette for undersøkende barnesamtale?

Som nevnt i diskusjonen om informasjonsgivende samtaler, kan god informasjon danne et godt grunnlag for undersøkende samtaler. Å jobbe for å trygge barnet og å øke dets forståelse av situasjonen, er med på å gjøre samtalen dialogisk. Ved at samtalen er dialogisk, vil den bære

preg av mindre maktforskjell og større mulighet for barnet til fri fortelling (Øvreeide, 2018, s.17-18). Det å møte barnet uten sensur er en måte å være anerkjennende på, og kan øke barnets lyst til å fortelle.

Informantene vektlegger å ikke legge ord i munnen på barnet, og at en bør gå inn i samtalen med en "ikke-vitende" holdning. Det yrkesetiske grunnlagsdokumentet (Fellesorganisasjonen, s.8-9) vektlegger at man alltid bør ha et bevisst forhold til maktforskjellen i relasjonene man inngår i ved klientarbeid. I relasjonen er det kontaktpersonen som styrer samtalen. Det er derfor sentralt at kontaktpersonen er klar over at makt kan øke faren for å begrense barnets mulighet til å uttrykke seg fritt. Funnene viser oss at kontaktpersonene var positive til å hjelpe barnet med å sette ord på følelser og tanker ved å tolke kroppsspråket. Det informantene fortalte samsvarer med hvordan Øvreeide (2018, s. 241) beskriver tankelesing, nemlig som at man gir begrepsstøtte. Han forteller videre at barnet enten kan forkaste eller akseptere kontaktpersonens tolkning (Øvreeide, 2018 s.241). En kan tenke seg at dette forutsetter at barnet er trygg nok til å kunne forkaste kontaktpersonens utsagn. Jensen (2016, s.66) er derimot kritisk til å begi seg ut på tolkninger av den andres kroppsspråk, og begrunner dette med at en aldri helt kan forstå et annet menneske. I lys av Jensens framstilling av å vise forståelse, vil tankelesing kunne føre til økt avstand mellom kontaktpersonen og barnet. Kontaktpersonen bør altså være varsom med å benytte seg av tankelesing. Tankelesing kan i praksis fungere som å legge ord i munnen på barnet, dersom barnet ikke er trygg nok til å forkaste utsagnene. Om en på en velmenende måte forsøker å gjøre tolkninger av barnets kroppsspråk, kan en altså tenke seg at dette kan se ut som en maktdemonstrasjon. Ved å tolke barnets kroppsspråk kan man tilsynelatende gjøre en definisjon av barnets uttrykk, som barnet ikke har kontroll over.

En annen måte kontaktpersonen kan tilrettelegge for undersøkende samtaler, er å ta i bruk aktiviseringsmateriell. Av funndelen vet vi at kontaktpersonene er positive til bruk av aktiviseringsmateriell som for eksempel tegning og spill. Øvreeide (2018, s.241) beskriver hvordan bruk av aktiviseringsmateriell i undersøkende samtaler kan øke barnets troverdighet i saken. Barnet kan da få fram flere aspekt ved erfaringene sine og økt mulighet til å uttrykke seg. Aktiviseringsmateriell kan i lys av dette være sentralt for å nå målet med samtalen. Informantene hadde derimot et annet syn på bruken av verktøy i undersøkende barnesamtaler. Det ble fortalt om en avveining mellom bruk av verktøy på den ene siden og det å huske på at formålet for samtalen er å undersøke på den andre. Det ser altså ut til at informantene vektlegger

aktiviseringsmateriell sin betryggende funksjon, i større grad enn dets mulighet til å utvide barnets uttrykksmulighet.

For å legge til rette for undersøkende barnesamtaler, har vi diskutert to ulike innganger. Aktiviseringsmateriell har vi sett at kan øke barnets uttrykksmuligheter, samtidig som det kan gjøre barnet tryggere. Når barn har vanskeligheter med å sette ord på en erfaring, kan det å benytte seg av tankelesing fungere som en hjelp til formidling. I lys av utfordringene som har kommet fram knyttet til tankelesing, bør kontaktpersonen være bevisst over bruken. Man står i fare for å putte ord i munnen på barnet om man ikke er oppmerksom.

6. Konklusjon

Med denne undersøkelsen prøver vi å besvare problemstillingen: *“hvordan kan kontaktpersonen i barneverntjenesten oppnå gode barnesamtaler i undersøkelsesfasen”* gjennom tre forskningsspørsmål.

Ved etablering av kontakt i barnesamtalen, er det viktig at kontaktpersonen har en bevissthet rundt holdningene sine. Det å opptre anerkjennende og nysgjerrig kan bidra til at barnet opplever seg som sett. I startfasen er det gunstig å ha en egen fase hvor formålet for samtale er å etablere kontakt. Hvor tett relasjonen bør være, avhenger av hvilket tidsperspektiv man har. Mye av det som beskrives som sentralt ved kontaktetablering, er også momenter som er utfordrende å gjennomføre ved mangel på tid. Det er en forutsetning at en har etablert god og trygg kontakt, før en kan ha informasjonsgivende og undersøkende samtaler.

For å legge til rette for informasjonsgivende samtaler, bør kontaktpersonen tilpasse både språket sitt og mengden informasjon etter barnets modenhet. Det å triangulere inn nære omsorgsgivere (eventuelt andre trygghetspersoner) kan gi barnet mulighet til å repetere informasjon i etterkant av samtale. I likhet med hvordan god kontakt med kontaktpersonen kan trygge barnet, har tilstrekkelig informasjon også en tryggende funksjon. Det er derfor særlig viktig at informasjon om blant annet formålet for samtalen kommer frem. Om barnet er velinformert vil det gjerne føle seg tryggere og ha en bedre oversikt over situasjonen. Dette vil gjøre barnet i bedre stand til å kunne uttale seg om saken.

I undersøkende samtaler er det sentralt at kontaktpersonen jobber med å øke barnets mulighet til å uttrykke seg fritt. Dette kan gjøres gjennom anvendelse av aktiviseringsmateriell, da det både kan trygge barnet og øke det uttrykksmulighet. Tankelesing kan være nyttig å ta i bruk for å vise anerkjennelse. Samtidig er det sentralt at kontaktpersonen er bevisst over at tankelesingen kan fungere begrensende på barnet, dersom det ikke er trygg nok.

For besvare problemstillingen har vi gjennom oppgaven funnet ut at trygghet er sentralt for gode barnesamtaler. En fellesnevner blant svarene på forskningsspørsmålene er å gjøre barnet trygg og velinformert, slik at barnet får mulighet til å uttale seg. Kontaktpersonen bør ha en holdning hvor en viser anerkjennelse og nysgjerrighet. Informasjon som kontaktpersonen gir,

bør formidles på en slik måte at barnet kan få utdype informasjonen. Triangulerte samtaler kan være nyttig for å få til dette. Bruk av tankelesning kan både ses som fremmende og hemmende for kommunikasjonen. Aktiviseringsmaterieell belyses som nyttig vet at det øker barnets uttrykksmulighet og kan trygge barnet. Hovedutfordringen som skiller seg ut i oppgaven, er rammer for arbeidet. Rammene begrenser hvor mye tid kontaktpersonene har til rådighet for å utføre barnesamtaler. Dette blir særlig synlig i diskusjonen om kontaktetablering, hvor det kommer frem at kvaliteten på relasjonen blir påvirket.

Vi kan konkludere med at det er flere elementer som skal til for at kontaktpersonen skal kunne oppnå gode barnesamtaler i undersøkelsesfasen. Bidraget i oppgaven er kun en av flere måter man kan oppnå gode barnesamtaler, ettersom det ikke eksisterer noen fasit på temaet. Dette vil med andre ord si, at oppgaven ikke gir et klart svar på hvordan kontaktpersoner kan oppnå gode barnesamtaler i undersøkelsesfasen. På den andre siden har oppgaven utvidet kunnskapen vi har om barnesamtaler i undersøkelsesfasen.

7. Kilder

- Aadnesen, B.N., Hærem, E., & Delås, G. (2014). Barnevernets undersøkelse. I B.N. Aadnesen, & E. Hærem, *Barnevernets undersøkelse* (ss. 117-165). Oslo: Universitetsforlaget.
- Alexander (proff), Glorija (proff), Toresen, G., & Steinrem, I. (2018). *Barnas barnevern: Trygt, nyttig og samarbeidende for barn*. Oslo: Universitetsforlaget.
- Ask, H., & Kjeldsen, A. (2015). *Samtaler med barn*. Oslo: Folkehelseinstituttet. Hentet fra: <https://www.fhi.no/globalassets/dokumenterfiler/rapporter/2015/samtaler-med-barn--rapport-20154-pdf.pdf>
- Baar-Dahl, I. (2019). Metoden: hemmende eller fremmende? En drøfting av metodebruk i profesjonelle samtaler med barn. *Norges barnevern*, 96(3), ss. 140-151. <https://doi.org/10.18261/ISSN.1891-1838-2019-03-02>
- Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet. (2021, oktober 13). *Bekymringsmeldinger til barnevernet*. Hentet fra Bufdir.no: https://www.bufdir.no/statistikk_og_analyse/barnevern/bekymringsmeldinger/
- Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet. (2022, mars 23). *Organisasjon*. Hentet fra Bufdir.no: https://www.bufdir.no/Kontakt/Om_Bufdir_og_Bufetat/Om_Bufdir/
- Barnevernloven. (1992). Lov om barneverntjenester. (LOV-1992-07-17-100). Hentet fra <https://lovdata.no/dokument/NL/lov/1992-07-17-100?q=barnevern>
- Christiansen, Ø. (2012). Hvorfor har barnevernet problemer med å se og behandle barn som aktører? *Norge barnevern*, 89(1-2), ss. 16-30. Hentet fra: <https://www.idunn.no/doi/pdf/10.18261/ISSN1891-1838-2012-01-02-03>
- Debes, I.K.F & Jacobsen, M. (2007). *Barnesamtalen i barnevernet: en studie av barns fortellinger om omsorgssvikt*. (Masteroppgave, Universitetet i Oslo). Duo.uio: <https://www.duo.uio.no/bitstream/handle/10852/31951/BarnesamtalenixbarnevernetxDebesxogxJacobsen.pdf?sequence=2&isAllowed=y>
- Fellesorganisasjonen. (2019). *Yrkesetiske grunnlagsdokument - For barnevernspedagoger, Sosionomer, vernepleiere og velferdsvitere*. Hentet fra Fo.no: <https://www.fo.no/getfile.php/1311735-1585635696/Dokumenter/Din%20profesjon/Brosjyrer/Yrkesetisk%20grunnlagsdokument.pdf>
- Forente nasjoner. (1989). *FNs konvensjon om barnets rettigheter: Vedtatt av De Forente nasjoner 20. november 1989; Ratifisert av Norge 8. januar 1991* (Rev. oms. mars 2003 med tilleggsprotokoller). Barne- og familiedepartementet. Hentet fra regjeringen.no: https://www.regjeringen.no/globalassets/upload/kilde/bfd/bro/2004/0004/ddd/pdfv/178931-fns_barnekonvensjon.pdf

- Forvaltningsloven. (1967). Lov om behandlingsmåten i forvaltningssaker. (LOV-1967-02-10). Hentet fra <https://lovdata.no/dokument/NL/lov/1967-02-10>
- Fredriksen, H.H (2010). *Samtaler med barn i barnevernets undersøkelser: hvordan syv saksbehandlere i kommunal barneverntjeneste opplever det å samtale med barn i undersøkelser*. (Masteroppgave, Høgskolen i Lillehammer). Brage.inn: <https://brage.inn.no/innxmlui/bitstream/handle/11250/145087/Masteroppgave%20H.%20H.%20Fredriksen%20v%c3%a5r%202010.pdf?sequence=1&isAllowed=y>
- Grunnloven. (1814) Kongeriket Norges Grunnlov. (LOV-1814-05-17). Hentet fra [Kongeriket Norges Grunnlov - Lovdata](https://lovdata.no/dokument/NL/lov/1814-05-17)
- Haarberg Aas, K. (2013). "Å samtale med barn i barnevernet er mye mer enn bare å snakke med...". Erfaringer fra et kompetanseutviklende prosjekt i praksis. *Norges barnevern*,90(4) ss. 212-224. Hentet fra: <https://www.idunn.no/doi/epdf/10.18261/ISSN1891-1838-2013-04-04>
- Helsebiblioteket. (2016, Juni 7). *Kvalitativ metode*. Hentet fra Helsebiblioteket.no: <https://www.helsebiblioteket.no/kunnskapsbasert-praksis/kritisk-vurdering/kvalitativ-metode>
- Helsetilsynet. (2019). *Det å reise vasker øynene. Gjennomgang av 106 barnevernsaker*. Oslo: Statens helsetilsyn.
- Jensen, P. (2016). Ansikt til ansikt. Kommunikasjons- og familieperspektivet i helse- og sosialarbeid. Oslo: Gyldendal akademisk.
- Læret, O.K., & Skivenes, M. (2016). Kvalitet og legitimitet i barnevernets beslutninger. I Ø. Christiansen, & B. Heggem Kojan (Red.), *Beslutninger i barnevernet* (ss. 34-47). Oslo: Universitetsforlaget.
- Langelid Andresen, I., & Neegaard, C. (2012). Riksrevisjonens undersøkelse om det kommunale barnevernet og bruken av statlige virkemidler. *Norges barnevern*,89(3) ss. 196-205. Hentet fra: <https://www.idunn.no/doi/epdf/10.18261/ISSN1891-1838-2012-03-06>
- Kommunesektorens organisasjon. (2018, november 11.). *Organisering internt i barneverntjenesten og på NAV-kontoret*. Hentet fra Ks.no: <https://www.ks.no/fagomrader/barn-og-unge/barnevern/oppfolging-av-unge-med-barnevernserfaring/organisering-og-oppgavefordeling/organisering-internt-i-barneverntjenesten-og-pa-nav-kontoret/>
- Nasjonalt kunnskapssenter om vold og traumatisk stress. (2007). *Barnesamtalen*. Hentet fra Bufdir.no:https://bufdir.no/globalassets/global/nbbf/samtaler_med_barn/nkvtsbarnesamtalen2007.pdf
- Graven, R.A. (2020, Mai 22). *Barnevernet lar være å samtale med 4 av 10 barn i undersøkelsessaker, viser ny rapport*. Hentet fra Norceresearch.no: <https://www.norceresearch.no/nyheter/barnevernet-lar-vaere-a-samtale-med-4-av-10-barn-i-undersokelsessaker-viser-ny-rapport>

- Rød, P., & Heggdalsvik, I. (2016). Beslutninger i undersøkelsesarbeidet. I Ø. Christiansen, & B. Heggem Kojan, *Beslutninger i barnevernet* (ss. 76-91). Oslo: Universitetsforlaget.
- Ruud, A. (2021). Hvorfor spurte ingen meg? kommunikasjon med barn og ungdom i utfordrende livssituasjoner. Oslo: Gyldendal.
- Skaale Havnen, J.K. (2016). Familieråd som beslutningsmodell i barnevernet. I Ø. Christiansen, & B. Heggem Kojan, *Beslutninger i barnevernet* (ss.162-177). Oslo: Universitetsforlaget.
- Strandbu, A & Vis S.A (2016). Barnets deltakelse i beslutningene. I Ø. Christiansen, & B. Heggem Kojan, *Beslutninger i barnevernet* (ss. 144-160). Oslo: Universitetsforlaget.
- Tjora, A. (2017). Kvalitative forskningsmetoder i praksis. Oslo: Gyldendal Akademisk.
- Tunestveit, M., Mæhle, M., & Skjær Ulvik, O. (2021). Deltaking i barnevernet - ein analyse av ungdomar sine forteljingar i lys av posisjoneringsteori. *Norges barnevern*, 98(1) ss. 4-19. <https://doi.org/10.18261/ISSN1891-1838-2021-01-02>
- VERBI. Software. (2021). MAXQDA 2022. (dataprogram). Berlin, Tyskland: VERBI Software. Hentet fra maxqda.com [MAXQDA | All-In-One Tool for Qualitative Data Analysis & Mixed Methods - MAXQDA](https://www.maxqda.com)
- Øvreeide, H. (2018). Samtaler med barn. Metodiske samtaler med barn i vanskelige livssituasjoner. Kristiansand: Cappelen damm akademisk.

VEDLEGG 1

Førespurnad om deltaking som informant i studentprosjekt

Tredje studieår gjennomfører barnevernspedagog- og sosionomstudentane ved Høgskulen i Volda eit forskingsprosjekt i grupper. Prosjektet dannar grunnlaget for bacheloroppgåva. Målet er å utvikle kunnskap om profesjonsutøving innanfor sosialt arbeid. Høgskulen i Volda er såleis ansvarleg for prosjektet.

Prosjektet

Dette prosjektet har skal svare på problemstillinga «*Hvordan kan kontaktpersonen i barnevernet oppnå gode barnesamtaler i undersøkelsesfasen?*», og samlar kunnskapar frå dine erfaringar ved samtaler med barn i undersøkelsesfasen. Vi rettar oss til deg fordi du tok kontakt etter vi hadde sendt ut førespørsel på mail til barneverntjenesten du arbeider ved.

Prosjektet samlar inn kunnskapar gjennom intervju. Intervjuet vil ta omlag 30-60 minutt, og vert gjennomført via teams eller telefon. Link vil bli sendt, ved avtalt dato. Samtalen vil krinse kring om samtalen du har med eit barn, Dette innebærer temaer slik som medvirkning, trygghet, undersøkende, informasjonsgivende og bearbeidende samtale. Det einaste vi treng å vite om deg, i tillegg til dette, er kva utdanning og erfaring du har. Det spør vi om i samtalen. For at vi skal sleppe å hugse alt du har sagt, tek vi lyd opptak av det vi snakkar om.

Frivillig:

Det er frivillig å delta, og du kan når som helst trekkje samtykket utan å gi oss ein grunn. Dersom du trekkjer deg etter at intervjuet er gjennomført, vil alle opplysningar bli anonymisert. Vi baserer retten til å behandle opplysningar om deg på ditt samtykke.

Om du deltek:

Alle personopplysningar vert behandla konfidensielt. Ingen vil få vite at det er du som har gitt oss den kunnskapen vi får, med mindre du godkjenner at vi skriv kven du er. Om du ikkje godkjenner dette, skal det ikkje vere råd for utanforståande å skjone kva *du* har sagt når ein les oppgåva vi skal skrive. Opptaka og koplinga mellom deg og det du seier (ein såkalla «koplingsnøkkel») vert lagra i eit låst arkiv. Prosjektet vert avslutta 30/6 2022. Då vert opptaka sletta, og vi sit berre att med anonymisert materiale.

Dine rettar:

Så lenge du kan identifiserast i materialet har du rett til innsyn i det vi har registrert om deg, få desse retta eller sletta, få utlevert kopi av opplysningane og å sende klage til personvernombodet eller Datatilsynet om behandlinga av personopplysningane dine.

NSD (Norsk senter for forskningsdata AS) har på oppdrag frå Høgskulen i Volda vurdert at behandlinga av personopplysningar i prosjektet er i samsvar med personvernregelverket.

Dersom du har spørsmål, eller ønskjer å gjere deg bruk av rettane dine, ta kontakt med

- Student: Theahelen99@hotmail.com
- Lærer: Roar Stokken på roar.stokken@hivolda.no eller på 45240204.
- Personvernombod: Cecilie Røeggen på cecilie.roeggen@hivolda.no eller 70075073
- NSD: personverntjenester@nsd.no eller telefon: 55582117

Med beste helsing

Roar Stokken
Lærer

Thea Eimhjellen og Ida Johanne Rindal
Barnevernspedagog studentar

Samtykkeerklæring

Eg har motteke og forstått informasjon om prosjektet barnesamtaler, og har fått høve til å stille spørsmål. Eg samtykkjer til:

- å delta i intervju med videoopptak
- å delta i intervju med lydopptak
- at opplysningar om meg vert publisert på ein måte som gjer at eg kan bli identifisert

Eg samtykkjer til at opplysningane mine vert behandla fram til prosjektet vert avslutta 30/6 2022

Dato

Signatur

Namn med blokkbokstavar

VEDLEGG 2

Intervjuguiden

Problemstilling: Hvordan kan kontaktpersonen i barnevernet oppnå gode barnesamtaler i undersøkelsesfasen?

Åpningsspørsmål:

- Bakgrunn (utdanning og erfaring)
 - Hvor mange samtaler bruker du å ha gjennomsnittlig per barn?
 - Hvilke kvaliteter/ferdigheter er viktig å ha for å kunne utføre gode barnesamtaler?
-

Formål

- Hvilke formål kan dere ha for en barnesamtale i undersøkelsesfasen?
 - Skiller dere mellom informasjonsgivende og bearbeidende samtaler, og undersøkende samtaler?
- Hvordan jobber dere metodisk og formålsstyrt i barnesamtaler?
- Hvilke funksjon/funksjoner opplever dere at det har å sette et formål for samtalene?

notat til oss: har du noe å føye til thea?

Trygge barnet

- Hvordan jobber dere med å vekke tillit hos barnet?
- Hvordan jobbes det med å gi informasjon til barnet, og hjelpe det å forstå sin situasjon?
 - Inkluderer dere barnets nærmeste kontakter i dette arbeidet? Hvordan inkludere?

Medvirkning og informasjon

- Hvordan jobber dere med å fremme barnets medvirkning gjennom samtale?
- Formidler dere formålet med samtalen med barnet? - Og er det åpning for at barnet kan delta i å bestemme samtalens formål? Hvorfor / hvorfor ikke?
- Hvilken informasjon er det viktig at barnet får i starten av en samtale?

- Hvilken informasjon er det viktig at barnet får i slutten av en samtale?
 - Hvordan jobber dere med barn som forteller om vanskelige opplevelser? (i undersøkelsesfasen)
 - Hva gjør dere dersom barnet ikke vil snakke? (er lovpålagt å høre barnet)
-

Avrundning spørsmål (for å få en naturlig overgang)

- Er det noe annet du synes vi skulle ha spurt deg om?
- Fortelle hva som vil skje med dataen.
- Når tid får tilbakemelding og eventuelt om de har lyst å lese det ferdige resultatet.
- Takkes for at hun/han hadde lyst å være med i intervjuet.
- Om det oppstår flere spørsmål, spør om man kan ta det på mail eller telefon senere?